

munisty k zdrženlivému, snad i hlubinně věřícímu člověku. Cením si u této studie její problémové nedogmaticnosti, otevřenosti co do citování pramenů, kritičnosti, ale také znalosti – jsou tu v podstatě citováni všichni, kteří ke zkoumání Jasieczkova díla přispěli, ať již jejich životní osudy a postoje byly jakékoli.

Důležitá je také stať o transformaci literárního života polských spisovatelů v ČR po roce 1990: Martinek jde po institucionálních, ale i vnitřních či niterných změnách; také si všímá generace, která se jako by rozkročila mezi dvěma epochami. Kromě jiných se tu objevuje dílo Renaty Putzlacher-Buchtové a Bogdana Trojaka. Jejich tvorba je kultivovaná, ale s jasným hodnocením bych ještě počkal – jejich dílo se stalo do značné míry znakem doby, a tedy skoro módou, v podstatě vždy kladně přijímanou – teprve čas a jejich další vývoj může ukázat skutečné nebo trvalejší hodnoty v objektivnějším světle.

Nedílnou součástí takové práce musí být a také je problematika recepční: tu Martinek ukazuje na ediční činnosti, překladatelské aktivitě a recepci tvorby polských autorů, stejně jako svým způsobem i v kapitole o próze polských spisovatelů českého Těšínska po roce 1990. Je zřejmé, že nej-současnejší produkce si časem vyžádá samostatnou studii, resp. monografické zpracování: počátek je už nastíněn v koncizní práci *Intertextualita v díle Renaty Putzlacherové* – to by si však vyžadovalo detailnějšího a kontextuálnějšího zpracování.

Martinkova práce má všechny znaky kompaktní vědecké práce; i když on sám jí dal podtitul „soubor studií“, vytváří vnitřně provázaný celek a má celistvý monografický ráz, jež dotváří také bohatý poznámkový aparát, rejstřík a cizojazyčná resumé (bylo by třeba lépe propracovat jeho anglickou variantu).

Libor Martinek vytvořil knihu, která má dva hlavní významy: jednak v relativně samostatných studiích vytyčuje problematiku v historickém, teoretickém a metodologickém aspektu, jednak ukazuje kontury možného budoucího směřování – tím by mohla být analýza literatury nové generace přelomu 20. a 21. století a teoretická práce o regionalismu na základě česko-polském. Zde by si bylo třeba dobře povšimnout polských snah o definování tzv. ikonosféry z pera řady badatelů namnoze právě slezské proveniencí. V pojmu region se stýká filologické pojetí s jeho prostorovým, geografickým či areálovým koncipováním – tu by bylo třeba vzít pak více do úvahy řadu studií a knih o této problematice, jež vyšly u nás i v zahraničí, sborníky o centru a periférii (např. koncepci D. Ďurišina, S. Wollmana, pražského Centra komparatistiky, Kabinetu areálových studií při Ústavu slavistiky FF MU, ústecký sborník o centru a periférii apod. a nespočet věcí mimo ČR). A v neposlední řadě je to také problematika středoevropská, o níž vznikla také dlouhá řada děl, a to hned v několika vlnách (1915–1918, 1921–1933, 1986 – dodnes) a již se zabývají různá badatelská centra, mj. v Poznani (především germanisté, citovaný B. Bakula), vídeňsko-brněnský tým (dva publikační výstupy za posleních tří roky) apod. Je zřejmé, že transcendence regionu a regionalismu může se dít také takto, badatelským přístupem, z pozice širších souvislostí. To je ovšem autorovi známo a to také vytváří dobré předpoklady pro pokračování na podobných tématech.

Ivo Pospíšil

ŽENŮ OSTRAVSKÉHO KULATÉHO STOLU

K. Lepilová a kol.: *Text a kontext* (Symposium – kulatý stůl dne 27. března 2003), Ostravská univerzita v Ostravě, Filozofická fakulta, Ostrava 2003, 88 s.

Dne 27. března 2003 se na Ostravské univerzitě konala IV. mezinárodní studentská vědecká konference „Nastupující generace rusistů“. Následující den bylo uspořádáno malé symposium jako tzv. kulatý stůl profesionálů pro společnou problematiku lingvistů, translatoLOGŮ, kulturoLOGŮ, historiků a teoretiků literatury. Veškeré příspěvky k tomuto vědeckému zasedání jsou otištěny v úplnosti v první části tohoto sborníku, debata účastníků je zaznamenána v úryvcích v části druhé.

V úvodním příspěvku „*Život uměleckého textu v kontextu člověka (čas a prostor)*“ autorka **K. Lepilová** uvádí, že pro charakteristiku textu jako procesu je produktivní komunikační aspekt,

vývoj způsobu komunikace autora s adresátem. V momentě vzniku je text v architektonických vztazích k jiným textům a tento text zakládá možnost existence mezitextových vztahů, autorem dokonce nezamýšlených.

V příspěvku „*Text a kontext*“ autorka E. Demlová uvádí, že text je jazykový projev, komplexní, uspořádaná promluva, psaná i mluvená a kontext je jedna z relevantních složek komunikační situace. Důraz na kontext a situaci je významnou změnou v komunikačně pojaté výuce a v translatoologii.

E. Gromová se v příspěvku „*Text a kontext v mezikultúrnej komunikácii*“ zabývá výkladem pojmů text a kontext z hlediska současných lingvistických teorií s přepojením na mezikulturní komunikaci. Bádání v oblasti mezikulturní komunikace považuje za důležité obzvlášť pro překladatele a tlumočnický.

V příspěvku „*O textu a translaci*“ uvádí M. Hrdlička několik názorů na lingvistiku textu. Zabývá se rovněž internetovými texty – jako novým typem kontaktní komunikace, která se usku-tečňuje na základě specifických textů. Autor uvádí, že se jedná o specifickou komunikační situaci, která má svoje nekonvenční pravidla.

V příspěvku „*Tři typy ekphrasy*“ se D. Kšicová zabývá v souvislosti s kontextem užíváním různých znakových systémů. Při sledování tvorby N. K. Rericha nachází vnitřní souvislost mezi jeho básnickým a výtvarným dílem. Zmiňuje i vztah inspirační, kdy se jeden typ umění stává podnětem k vytvoření díla užívajícího jiného znakového systému.

Následuje příspěvek M. Kusé „*Preklad filmových textov v kontexte doby. Interdisciplinárne (?) úvahy o jednom pomedzi umeleckého prekladu*“. Autorka poukazuje na změny v posledních letech a na jejich vliv v oblasti filmových textů, které stimulují překladatelské a tlumočnické aktivity a současně zmiňuje možnosti, které přicházejí v úvahu při překladu či tlumočení „filmových textů“ v různých kontextech.

M. Mikulášek je autorem následujícího příspěvku „*Korelace ‚kontextu‘, ‚scopu‘, ‚znaku-významu‘ v metodologické intenci rané hermeneutiky*“. Autor zmiňuje ranou fázi hermeneutické interpretace, která byla formována s postupem času na rozmezí teologie, filozofie a filologie. Začíná příklady z doby antiky a pokračuje svůj výčet až do našich dob. Zvláštní pozornost věnuje formování koncepce hermeneutické exegeze.

V příspěvku „*Text a kontext jako reflexe pokusů o transcendenci literární vědy*“ I. Pospíšil připomíná, že v pojmu „text“ je zakódován dvojí, ambivalentní význam: jednak jistá uzavřenost, jednak souvislost a kontinuita. Termín „kontext“ je pak volným pokračováním potenciální otevřenosti pojmu text.

J. Vorel nazval svůj příspěvek „*Mýtus v románu A. Bělého ‚Petrohrad‘*“. M. Eliade definuje mýtus jako určitý způsob bytí v tomto světě, jako fenomén vyjadřující „absolutní pravdu, jako posvátný příběh, nadlidské zjevení“. Bělého Petrohrad je popisován jako matematický bod, který nemá rozměry, jako beztvary a nezjevný prostor ponořený do nejhlubšího spánku, což vyvolává představu mýtického chaosu před stvořením.

Jako poslední je do sborníku zařazen příspěvek „*Aktualizované kontexty jako výzva k reinterpretaci díla (leitmotivy smrti v Bláznivé lodi Olygy Foršové)*“, v němž autorka M. Zadražilová uvádí, že „profesionální čtenáři“ mohou někdy objevit nečekané aktualizace některých aspektů notoricky známého literárního díla. Z tohoto hlediska se autorka zabývá románem O. Foršové.

Diana Wunschová

ENCYKLOPEDIE LITERÁRNÍCH ŽÁNŘŮ A JEJÍ OTAZNÍKY

Dagmar Mocná, Josef Peterka a kol.: *Encyklopedie literárních žánrů*. Paseka, Praha – Litomyšl 2004, 699 stran.

Autoři této reprezentativní encyklopedie, na niž dostali peníze od Ministerstva kultury ČR, jež jinak bývá (spíše však příslušná komise) vůči tzv. vědeckým projektům, zejména některým a ně-